

ZNANSTVENI KOLOKVIJ
U POVODU
150. OBLJETNICE IZDVAJANJA SENJA
IZ VOJNE KRAJINE

u suradnji

Senjskoga muzejskog društva i
Hrvatskoga instituta za povijest

pod pokroviteljstvom

Grada Senja

Senj, 26. studenoga 2021. u 10 sati

Pučko otvoreno učilište Milutina Cihlara Nehajeva

Senj, Juriše Orlovića 2

SENJSKO MUZEJSKO DRUŠTVO

M. Ogrizovića 5

53270 SENJ

HRVATSKI INSTITUT ZA POVIJEST

Opatička 10

10000 Zagreb

Programsko-organizacijski odbor

Miroslav Glavičić, Blaženka Ljubović, Melanija Prpić, Ana Vukelić Biondić

(Senjsko muzejsko društvo)

Alexander Buczynski, Vedran Klaužer, Stjepan Matković, Gordan Ravančić

(Hrvatski institut za povijest)

Program kolokvija

10:00-10:30 Pozdravne riječi

10:30-10:50 **dr. sc. Vedran Klaužer**

Senj i Senjska kapetanija - nositelji vojno-političkog identiteta Senjana u 16. i 17. stoljeću

10:50-11:10 **doktorand Filip Hren**

Senjani u Tridesetogodišnjem ratu

11:10-11:30 **dr. sc. Juraj Balić**

Pitanje krajiške odanosti u ratu 1859. godine

11:30-11:45 Rasprava

11:45-12:00 Stanka za kavu

12:00-12:20 **dr. sc. Stjepan Matković**

Senj i izbori za Hrvatski sabor

12:20-12:40 **dr. sc. Maja Katušić**

Demografska kretanja u Senju 1871. godine

12:40-13:00 **dr. sc. Alexander Buczynski**

Kraj vojnokrajiškog ustroja i povratak u građansku zbilju

13:00-13:30 Rasprava, zaključne riječi

Carsko-kraljevska naredba od 8. lipnja 1871.

o ustanovah za predaju obijuh varaždinskih krajiško-pukovnijskih kotarah, vojnih obćinah Senja, Belovara i tvrđave Ivanića, zatim obćine Siska 2. banskekrajiške pukovnije iz krajiške pod gradjansku upravu.

Pošto su uvjeti, o kojih sam u Mojih ručnih listovih od 19. kolovoza 1869. učinio izlučenje više krajiških kotarah iz vojno-krajiške sveze i njihovu predaju pod gradjansku upravu odvisnima, pogledom na obadvije varaždinske krajiške pukovnije, vojne obćine Senj i Belovar i tvrđavu Ivanić, zatim obćinu Sisak sada već izpunjeni, naredjujem ovim kako sliedi:

§. 1.

Varaždinske krajiško-pješačke pukovnije broj 5. i 6. imaju se razriešiti.

U isto doba imaju se iz novačkoga područja obijuh varaždinskih krajiško-pješačkih pukovnijah, dalje iz vojne obćine Senja i obćine Siska svi u obće u svezi sa krajiškimi četami stojeći vojnici iz nje izlučiti.

§. 2.

Na mjesto izdanih za vojnu Krajinu naredabah o uvršćivanju i izvršćivanju, imaju za ove pod gradjansku upravu prelazeće kotare i obćine zakonski članci XL., XLI. i XLII. od godine 1868. o vojsci, zatim o domobranstvu i obćem ustanku, stupiti u život s označenima u sliedećih §§. ustanovami i polašticama, koje se u prelaznom stanju uporabiti imaju.

Carsko-kraljevskom naredbom Franje Josipa I., od 8. lipnja 1871., Senj je izdvojen iz Vojne krajine i ponovno ustrojen "kao kraljevski slobodni i slobodni lučki grad". Izvor: Prev. proglaš, c. kr. naredba i prev. odpis o razrješenju varaždinske Krajine, grada Senja i vojne obćine Siska, zatim Izvedbeni propisi, kojimi se utire put razrješenju ukupne vojne Krajine. Nakladom uredništva "Narodnih Novinah". U Zagrebu, mjeseca srpnja 1871. Narodna tiskara dra. Ljudevita Gaja. (foto: Milan Banić)

Sažetci

dr. sc. Vedran Klaužer, Hrvatski institut za povijest

Senj i Senjska kapetanija - nositelji vojno-političkog identiteta Senjana u 16. i 17. stoljeću

U radu će se iznijeti ključna događajnica i elementi izgradnje vojno-političkog identiteta Senjana kroz dugi niz uključenosti Senja unutar protuturske obrane i funkcioniranja Vojne krajine kapetanijskog tipa u 16. i 17. stoljeću. Naime, grad Senj je od svojih najstarijih vremena stekao poseban položaj unutar Hrvatsko-Ugarskog Kraljevstva obzirom na svoju geostratešku poziciju i karakter pomorskog grada na obali Jadrana, osobito od početka 15. stoljeća kada većinom istočnojadranske obale dominira Mletačka Republika, a današnjim područjem Rijeke i unutrašnjosti Istre Habsburgovci. Upravo obzirom na taj svoj položaj i značaj grad Senj i njegovo stanovništvo, koje stratifikacijski u vojnom i političkom smislu čini plemstvo i građanstvo, čuva i brani stečene posebne povlastice i privilegije koje su se manifestirale u izdavanju gradskog statuta 1388. godine i koje će dugi niz narednih stoljeća ostati temelj borbe Senja za očuvanje svojeg statusa. Veliki zaokret Senj doživljava u drugoj polovici 15. stoljeća točnije 1469. godine kada ga kao jedini preostali grad Hrvatsko-Ugarskog Kraljevstva na Jadranu kralj Matijaš Korvin, u jeku svoje protuturske strategije i jačanja centralne moći, oduzima Frankapanima i stavlja pod svoje okrilje proglašavajući ga slobodnim kraljevskim gradom i smještajući u njega vojnu posadu na čelu s vojno-administrativnim dužnosnikom - senjskim kapetanom. U ovoj novoj konstelaciji stvorene vojno-administrativne jedinice koju će i nakon dolaska Habsburgovaca na hrvatsko-ugarsko prijestolje činiti Senjska kapetanija sa svojim pridruženim utverdama u Otočcu, Brinju te u podvelebitskoj zoni sa Bagom i Starigradom, odnose između kraljevske vlasti, a zatim i vojnokrajskih dužnosnika Vojne krajine kapetanijskog tipa (senjskih kapetana i karlovačkih generala) s jedne, te navedenih društveno-političkih faktora grada s druge strane (uz navedeni temelj prava prikazanih u navedenom statutu) će određivati i izuzetni vojno-administrativni angažman Senjana i strateški značaj grada u protuturskoj obrani.

Stoga će se u radu analizirati ključni elementi funkcioniranja Senjske kapetanije i udjela gradskog stanovništva u njenim aktivnostima u navedenom razdoblju, kao i sve promjene vojno-političkog identiteta Senjana koji će uvijek težiti kako očuvanju starih prava tako i stjecanju novih i boljih uvjeta osobito onih vezanih uz političke i ekonomske povlastice a koje su dodatno, u sklopu stvorene vojne elite, omogućavale uspon na društvenoj ljestvici. Upravo će ta stvorena jezgra vojno aktivnih senjskih plemićkih i građanskih obitelji činiti temeljnu skupinu koje će ovisno o svojim kolektivnim ali i osobnim interesima braniti i nadograđivati navedene privilegije unutar vojnokrajskog sustava sve do 1871. godine.

doktorand Filip Hren, Hrvatsko katoličko sveučilište

Senjani u Tridesetogodišnjem ratu

U Tridesetogodišnjem ratu koji je bjesnio središnjim dijelom europskog kontinenta od 1618. do 1648. sudjelovao je veliki broj vojnika s područja hrvatskih zemalja. Među njima je bilo mnogo onih s područja Vojne krajine, odnosno Varaždinskog i Karlovačkog generalata koji su imali itekako istaknutu ulogu tijekom Tridesetogodišnjeg rata. Pripadnici krajskog vojnog korpusa u ratu su sudjelovali s jedne strane kao dio vojnih snaga svojih generalata, a s druge strane kao plaćenici u službi raznih pukovnika. Prva od ovih dviju skupina je bila posebno aktivna u početnoj fazi rata, ali jednako tako i onda kada se rat primicao svome kraju. Tada su, naime, krajske postrojbe imale važnu zadaću u obrani habsburških Nasljednih zemalja, napose Štajerske i Donje Austrije koje su bile najizloženije naletima neprijateljskih vojski. Među njima, svoje su mjesto pronašli vojnici Senjske natkapetanije koji su u izvorima ostali zapamćeni kao *Zengger* ili jednostavno – *Senjani*.

dr. sc. Juraj Balić, Hrvatski institut za povijest

Pitanje krajiške odanosti u ratu 1859. godine

U proljeće 1859. godine vojne snage Austrijsko Carstva okupljale su se na lombardijskom prostoru u očekivanju izbijanja sukoba s Kraljevinom Sardinijom i njezinim saveznikom, Francuskim Carstvom. Već ranije, 1848. i 1849. godine, austrijske su snage uspješno suzbile sardinijske pokušaje osvajanja lombardijskog teritorija, ali ovoga puta razne okolnosti ugrožavale su izgleda za ponovljeni pozitivan ishod. Austrijska vojska ostala je bez kvalitetnog vodstva smrću proslavljenog maršala Josepha Radetzskog 1858. godine, smjer austrijske vanjske politike u proteklim godinama lišilo je Austrijsko Carstvo saveznika koji bi mu mogli priskočiti u pomoć, a u tehnološko-taktičkom aspektu austrijska je vojska zaostajala u odnosu na svoje neprijatelje. Nadalje, borbeni moral austrijskih vojnika bio je ugrožen prodorom nacionalnih osjećaja u redove vojnika novačenih u prvom redu na talijanskom i mađarskom području. Te slabosti nastojali su iskoristiti politički emigranti Lajos Kossuth i Eugen Kvaternik, koji su se nadali da će ratni uspjesi saveznika potaknuti revolucije na mađarskim i hrvatskim područjima, što bi potencijalno moglo dovesti do stvaranja neovisnih država. U realizaciji tih planova važna je uloga bila namijenjena i krajišnicima, koji su prema zamislima spomenutih revolucionara trebali pružiti vojnu potporu u slučaju iskrcavanja francuske vojske u Dalmaciji, a osim toga i popunjavati redove Kossuthove mađarske legije, sastavljene od zarobljenika i dezertera iz austrijske vojske. S druge strane austrijski vojni zapovjednici računali su na odanost i požrtvornost krajišnika, koji su se iskazali desetljeće ranije u borbama protiv revolucionarnih snaga. U središtu pozornosti ovoga izlaganja upravo je uloga krajišnika u Austrijsko-sardinijskom ratu ili Drugom ratu za talijansko ujedinjenje. Analizom ratnog iskustva Otočke pukovnije, kao i njezinih susjednih pukovnija – Ličke i Ogulinske – razmotrit će se pitanje pouzdanosti i učinkovitosti krajišnika u navedenom sukobu.

dr. sc. Stjepan Matković, Hrvatski institut za povijest

Senj i izbori za Hrvatski sabor

Padom apsolutističke uprave i obnovom ustavnosti u banskoj Hrvatskoj (1860.–61.) iznova se na dnevnom redu našlo pitanje održavanja Hrvatskoga sabora. Prema izbornomu redu grad Senj imao je pravo na dvojicu zastupnika, kao i Senjski kaptol. Time je usvojen sličan raspored zastupstva kao na izborima za prvi predstavnički Sabor iz 1848., na koji je Senj poslao isti broj zastupnika. Istodobno je znatan dio hrvatske političke javnosti zahtijevao i da se pokrene pitanje odvajanja Senja od Vojne krajine. Tijekom saborskih zasjedanja zastupnici su u posebnoj predstavi od kralja tražili da se u gradu Senju ukine vojna uprava i da mu se prizna status slobodnoga kraljevskoga grada, čime je senjsko pitanje dobilo jedno od vidnijih mjesta u saborskom radu. U toj su predstavi posebno uspoređivali Rijeku, koja je znatno napredovala pod civilnom upravom, i Senj, koji je pod vojnom upravom stalno nazadovao. Time je problem Senja sagledavan u kontekstu šire ekonomsko-prometne politike koja je zrcalila odnose moći pri izgradnji austro-ugarskoga poretka. Prema privremenomu zakonu o izbornom redu za sabor Trojedne kraljevine iz 1867. grad Senj imao je pravo na jednoga zastupnika, što je bila posljedica znatnoga smanjena ukupnoga broja saborskih predstavnika uoči Hrvatsko-ugarske nagodbe. Nakon dokidanja vojne uprave (1871.) Senj je uvijek imao svoju izbornu jedinicu, a njegovi su izbornici birali jednoga saborskoga zastupnika. Usto je osigurano mjesto među virilnim članovima držao i senjski biskup. Banske su pozivnice dobivali i veliki župani Riječke, a od 1880-ih Ličko-krbavske županije, u kojima se nalazio Senj. Unatoč ograničenomu izbornomu pravu rezultati su odražavali omjere snaga vodećih političkih struja koje su zbog opadanja gospodarske moći išle u prilog oporbenih predstavnika iz redova pravaštva. Konačno, među senjskim zastupnicima bilo je osoba koje nisu bile rođene u Senju, ali je i u drugim izbornim jedinicama zabilježen uspjeh Senjana.

dr. sc. Maja Katušić, Hrvatski institut za povijest

Demografska kretanja u Senju 1871. godine

Cilj je izlaganja predstaviti demografsku sliku Senja 1871. godine. Okosnicu istraživanja predstavljaju matične knjige krštenih, vjenčanih i umrlih senjske župe za navedenu godinu. Tada je u matičnim knjigama zabilježeno 108 krštenja, 27 vjenčanja i 103 smrti. Uz osnovne podatke o broju stanovnika, broju krštenih, vjenčanih i umrlih prikazat će se brojne teme koje pružaju matice. Analizirat će se sezonalnost začeca i rođenja, spolna struktura krštenih, blizanci, kao i pitanje nezakonite djece. Mjesta podrijetla i društvena struktura mladenaca istraživačka su pitanja koja će se prikazati analizom matice vjenčanih. Naposljetku, opisat će se temeljne odrednice vezane uz dobno-spolnu strukturu umrlih, a naglasak će se posebice staviti na najčešće uzroke smrti, navlastito na zarazne bolesti.

dr. sc. Alexander Buczynski, Hrvatski institut za povijest

Kraj vojnokrajiškog ustroja i povratak u građansku zbilju

Car Franjo Josip I. posjetio je 16. ožujka 1869., u sklopu kraćeg boravka u Vojnoj krajini, i grad Senj. Učinio je to gotovo sto godina nakon što je isto napravio car Josip II., brat njegova pradjeda cara Leopolda II. Tada je Senj ubrzo nakon carevog posjeta, stekao status povlaštenog krajiškog grada, odnosno tzv. "slobodnog vojnog komuniteta". Sada, tj. nakon posjeta cara Franje Josipa I., grad je poveljom od 8. lipnja 1871. konačno bio izdvojen iz sastava Vojne krajine i to zajedno s Varaždinskom krajinom, Bjelovarom, Ivanićem i Vojnim Siskom. Iako je grad uživao posebne privilegije u odnosu na druga mjesta i trgovišta, od trenutka kada je 1776. ponovno ušao u sustav Vojne krajine do 1871. kada je vraćen po okriljem Građanske Hrvatske, odnosi između njegovih civilnih predstavnika i vojnih vlasti u Zagrebu i Beču bili su uglavnom vrlo nategnuti i nerijetko na rubu incidenta širih razmjera. O tome najbolje svjedoče brojne službene pritužbe Senjana na račun vojnih vlasti i opširna izvješća različitih mješovitih povjerenstava koji su pokušavali iznaći djelotvorna rješenja. Razvojačenje 1871. dočekao je grad Senj gotovo kao izbavljenje iz ropstva, dok je službeni Beč zapravo odahnuo što se riješio "enfant terriblea" među slobodnim vojnim komunitetima. U izlaganju će biti riječi o statusu kojeg je Senj uživao, uzrocima loših odnosa i razlozima za njegov povratak u građansku zbilju.

Kratke biografije izlagača

Vedran Klaužer je znanstveni suradnik na Odjelu za novovjekovnu povijest Hrvatskog instituta za povijest. Od 2009. godine suradnik na projektu "Vojna krajina: društveno - kulturni integracijski procesi i nacionalni identitet", unutar kojega je 2015. godine obranio disertaciju pod naslovom "Ustrojstvo i djelovanje Senjske kapetanije od njezina osnutka do organizacije Vojne krajine po vrhovnom zapovjedniku Ivanu Lenkoviću (1469.-1563.) (mentor: dr. sc. Alexander Buczynski). Istraživački interes dr. sc. Klaužera vezan je uz društvenu i vojnu prošlost od kraja 15. do 19. stoljeća s naglaskom na prostor Vojne krajine, te je shodno tome od 2015. do 2019. bio suradnik na projektu "Vojnički život i slike ratnika u hrvatskom pograničju od 16. stoljeća do 1918." (voditelj projekta dr. sc. Alexander Buczynski), a od 2019. djeluje kao suradnik na projektu "Mapiranje parlamentarnih izbora 1848. - 1918. u Hrvatskoj (MAPPAR) (MB: IP-2019-04-5148) (voditelj projekta dr. sc. Stjepan Matković). Uz primarne istraživačke interese doticao se i tema iz povijesne demografije, povijesti migracija, urbane te političke povijesti. Objavio je više uredničkih knjiga i znanstvenih radova te sudjelovao na brojnim domaćim i stranim znanstvenim konferencijama, a arhivsko-istraživačka djelatnost upravljena je pored hrvatskih arhiva i na višegodišnja arhivska istraživanja u inozemstvu (Arhiv Republike Slovenije, Austrijski državni arhiv, Štajerski pokrajinski arhiv i dr.). Trenutačno radi na objavljivanju monografije o Senjskoj kapetaniji u 16. i 17. stoljeću.

Filip Hren je rođen u Zagrebu 1992. godine. Preddiplomski studij povijesti je završio na Hrvatskom katoličkom sveučilištu, a 2017. i diplomski studij povijesti na Filozofskom fakultetu u Zagrebu. Od Nacionalnog odbora za povijesne znanosti i Društva za hrvatsku povjesnicu je 2018. dobio nagradu "Ferdo Šišić" za najbolji diplomski rad u Republici Hrvatskoj. Od 2018. godine u sklopu stručnog osposobljavanja je zaposlen na Hrvatskom institutu za povijest gdje je uključen na projekt "Vojnički život i slike ratnika u hrvatskom pograničju od 16. stoljeća do 1918", a iste je godine upisao doktorski studij povijesti na Hrvatskom katoličkom sveučilištu s temom "Hrvatski vojnici u Tridesetogodišnjem ratu (1618.-1648.)" pod mentorstvom prof. Alexandra Buczynskog. U međuvremenu sudjeluje na izradi izložbe "Tko su bili ti strašni Hrvati" otvorene u Hrvatskom državnom arhivu, a 2020. je suautor izložbe "Hrvati – ljudi iza mita. Janko Šajatović Krabat i hrvatske garde u Europi" koja je otvorena u Etnografskom muzeju u Zagrebu. Od siječnja 2021. je zaposlen na Hrvatskom katoličkom sveučilištu kao asistent na Odjelu za povijest. Izlagao je na više znanstvenih i međunarodnih skupova te javnih predavanja. Uz to, autor je nekoliko znanstvenih i znanstveno-popularnih radova. Tijekom studija je bio dobitnik nekoliko stipendija među kojima se ističu i tri godišnje stipendije za doktorski studij. Znanstveno-istraživački interesi obuhvaćaju europsku i hrvatsku vojnu povijest ranog novog vijeka te povijest Tridesetogodišnjeg rata.

Juraj Balić rođen je 1986. godine u Zagrebu gdje je završio osnovnu školu, a potom Klasičnu gimnaziju. Godine 2010. završio je jednopredmetni dodiplomski studij povijesti na Odsjeku za povijest Hrvatskih studija Sveučilišta u Zagrebu, a godine 2015. jednogodišnji MA studij *Komparativna povijest srednje, istočne i jugoistočne Europe (1500.-2000.)* (*Comparative History of Central, Eastern and Southeastern Europe (1500-2000)*) na Odsjeku za povijest Central European Universityja (CEU) u Budimpešti. Od 2015. do 2019. godine bio je član znanstvenog projekta *Vojnički život i slike ratnika u hrvatskom pograničju od 16. stoljeća do 1918.*, a od kraja 2016. godine zaposlen je na mjestu asistenta na Hrvatskom institutu za povijest. Svoj doktorski rad pod naslovom *Lička krajiška pješačka pukovnija u razdoblju od 1736. do 1809. godine* obranio je u srpnju 2019. godine na Hrvatskim studijima Sveučilišta u Zagrebu. Trenutno je zaposlen na Hrvatskom institutu za povijest kao poslijedoktorand i član je znanstvenog projekta *Mapiranje parlamentarnih izbora u Hrvatskoj 1848. – 1918.*

Stjepan Matković znanstveni je savjetnik u trajnom zvanju i povremeni predavač u naslovnom zvanju redovitoga profesora (Hrvatski studiji Sveučilišta u Zagrebu, Filozofski fakultet Sveučilišta u Rijeci, Katolički bogoslovni fakultet u Zagrebu). Autor je više monografija i znanstvenih rasprava te suautor sveučilišnog udžbenika *Programatski dokumenti hrvatskih političkih stranaka i skupina 1842.–1914.* (2006.). Bio je urednik *Časopisa za suvremenu povijest* te voditelj nacionalnoga programa *Politika i moderni identiteti u Hrvatskoj u 19. i 20. stoljeću*, znanstvenoga projekta *Politički život u hrvatskome društvu od 1840-ih do 1940-ih godina* i suvoditelj dvaju međunarodnih bilateralnih projekata: *Slovensko-hrvatska iskustva iz multinacionalnih zajednica* i *Iskustva parlamentarizma u hrvatskoj i srpskoj prošlosti u 20. stoljeću*. Dobitnik Godišnje nagrade Hrvatskoga sabora i Ministarstva znanosti, obrazovanja i športa za znanost u području humanističkih znanosti za značajno znanstveno dostignuće (2007.), Nagrade Grada Splita (2019) i Godišnje nagrade HAZU za društvene znanosti (2020).

Maja Katušić zaposlena je od 2007. na Odjelu za novovjekovnu povijest Hrvatskog instituta za povijest. Bavi se istraživanjem društvene, demografske i vojne povijesti istočnog Jadrana, posebice Boke kotorske, te je o navedenim temama objavila tridesetak znanstvenih i stručnih radova i nekoliko zbirki arhivskog gradiva. Znanstveni interes usmjeren je i prema povijesnoj demografiji i analizi matičnih knjiga. Suradnik je Hrvatskog katoličkog sveučilišta na dva izborna predmeta te je zamjenica glavne urednice časopisa *Povijesni prilozii*.

Alexander Buczynski završio je studij povijesti na Sveučilištu u Utrechtu, a doktorat znanosti posvećen povlaštenim gradovima Hrvatske vojne krajine obranio je 1993. na Filozofskom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu. Od 1991. zaposlen je u Hrvatskom institutu za povijest; predstojnik je njegova Odjela za novovjekovnu povijest te suradnik na projektu Mapiranje parlamentarnih izbora u Hrvatskoj. Od 1997. predavač je u preddiplomskoj i diplomskoj nastavi na Fakultetu hrvatskih studija. Godine 2007. četiri je mjeseca bio gostujući znanstvenik na Institutu za napredne humanističke studije Sveučilišta u Edinburghu, a prvo polugodište 2010. Fulbrightov stipendist na Sveučilištu Binghamton (New York). Dosad je objavio tri knjige te tridesetak znanstvenih radova u domaćim i inozemnim časopisima i knjigama. Najopsežniji dio njegovih znanstvenih istraživanja obuhvaća političke, društvene, gospodarske i kulturne aspekte vojnokrajiske povijesti i odraz bečkog apsolutizma u Hrvatskoj Kraljevini tijekom 18. i 19. stoljeća.

Nova era.

I.

U našem starom, domoljubnom gradiću na liticama morskim šušti već od nekoliko dana od uha do uha šuman i slavan glas: — gospoda od vojničke komande odilaze, a magistrat zaposjeda nova — civilna *domaća* uprava. Već se tome nagadjao i skori rok. Premda se je jednodušno tvrdilo, da se time ispunjava davna želja cijeloga gradjanstva, ipak pretežita većina ne shvaćаше, u čem je baš ta civilna uprava. Svima bijaše jasno, da će vojničku gospodu zamijeniti gospoda *domaća*; al to je samo ljuština znamenitoga događajaja. — O jezgri samoj te novote za čudo se nije nigdje zametao razgovor. Samo lepršahu krilate riječi: — bit ćemo svoji, slobodni! — Pa ipak se na tu pustu, nejasnu riječ svima širile grudi sred nekakva nerazumljiva zanosa, a jezici se razvezali, da je svakome bilo u isti čas veoma ugodno i ne baš posvema spokojno pri duši. Kamogod zadješ, sreta te već po koji znanac ili baš i na pola znanac blistava lica, pa kao da čestita: — zlatila nam se godina 1871.! Do mjesec dana možda eto nam naše uprave, naše slobodice! — Ta blistava lica i te krilate riječi na svakom koraku postadoše do skora već i čisto dosadne. —

Jednog lijepog dopoldneva šetkao po pločniku pred vidjenom dvokatnicom na obali vremešan čovuljak. Valjuškao

Senjani su znali cijeniti povratak građanskih sloboda i gradske samouprave. Josip Draženović u noveli "Nova era" opisuje taj povijesni trenutak i prenosi nam emocije senjskih građana riječima: "Zlatila nam se godina 1871.!" Izvor: Josip Draženović, *Crtice iz primorskoga malogradskoga života*, tiskara H. Luster, Senj, 1898. (foto: Milan Banić)